

การดูแลตนเองและการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน
ในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จังหวัดสมุทรปราการ
AN EFFECT OF SELF CARE AND SOCIAL SUPPORT TOWARDS QUALITY OF LIFE
OF AGED PEOPLE WITH LEPROSY RELATED DISABILITY IN RAJ PRACHA
SAMASAI INSTITUTE COMMUNITY, SAMUT PRAKAN PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบูรณาการนโยบายสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2554

วิทยานิพนธ์ การดูแลตนเองและการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพิการ
จากโรคเรื้อรังในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จังหวัดสมุทรปราการ
An Effect of Self Care and Social Support towards Quality of Life of Aged
People with Leprosy Related Disability in Raj Pracha Samasai Institute
Community, Samut Prakan Province

ชื่อนักศึกษา นางสาวศุภญา แสงสมเรือง
รหัสประจำตัว 526010
สาขาวิชา บัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
ปีการศึกษา 2553

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2554

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(รองศาสตราจารย์นิภา ส.ตุ้มสุนทร) จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนิจ นิจอนันต์ชัย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัตติยา กรรณสูต)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล)

วิทยานิพนธ์ การดูแลตนเองและการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพิการ จากโรคเรื้อนในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จังหวัดสมุทรปราการ
An Effect of Self Care and Social Support towards Quality of Life of Aged People with Leprosy Related Disability in Raj Pracha Samasai Institute Community, Samut Prakan Province

ชื่อนักศึกษา นางสาวศุภญดา แสงสมเรือง

รหัสประจำตัว 526010

สาขาวิชา บัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การดูแลตนเองและการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต พฤติกรรมการดูแลตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน ระเบียบวิธีการวิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 360 ราย วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window โดยใช้สถิติพรรณนา คือ จำนวน ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติวิเคราะห์ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษา ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย มีอายุเฉลี่ย 71 ปี สมรสแล้วและยังอยู่กับคู่สมรส นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่มีงานทำ แหล่งที่มาของรายได้ คือ เบี้ยสงเคราะห์จากรัฐ ซึ่งพอกินพอใช้ไม่เหลือเก็บ ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว คือ โรคความดันโลหิตสูง สภาพการพักอาศัยส่วนใหญ่อยู่คนเดียว การทำกิจวัตรประจำวันต้องมีคนช่วยทุกครั้ง

ด้านการดูแลตนเองส่วนใหญ่มีการรับประทานอาหารครบทั้ง 5 หมู่เป็นบางครั้ง การนอนหลับอย่างน้อยวันละ 6 ชั่วโมง และหลับสนิท มีการออกกำลังกายและดื่มน้ำสะอาดเป็นประจำ ไม่สูบบุหรี่ และไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ด้านการสนับสนุนทางสังคม ส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือทางการเงิน ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านเหตุการณ์บ้านเมือง และได้รับกำลังใจ เมื่อพบปัญหาในชีวิตโดยได้รับจากตัวแทนภาครัฐ ส่วนการได้รับการยกย่องและชื่นชมจะได้รับจากเพื่อน/เพื่อนบ้านมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ด้านคุณภาพชีวิต จากการประเมินตามองค์ประกอบ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพโดยรวม พบว่า ผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตระดับกลางทุกองค์ประกอบ

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณหาความสัมพันธ์ตัวแปรต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน พบว่า มีตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อยู่ในระดับปานกลาง และตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรตาม ร้อยละ 26.7 ($R^2=.267$) โดยพบว่า ตัวแปร 5 ตัวแปร ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ การพึ่งพาตนเอง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การดูแลตนเอง การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน/เพื่อนบ้าน

จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้ถ่ายโอนสถานสงเคราะห์ 12 แห่งของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อดูแลฟื้นฟูสภาพคนพิการจากโรคเรื้อนให้ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับคนพิการทั่วไป สำหรับข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ คือ สถาบันราชประชาสมาสัย ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้ โดยควรมีการสำรวจความต้องการว่าต้องการมีอาชีพอะไร ส่วนการจำหน่ายสินค้า ควรมีตัวแทนจำหน่ายหรือใช้ชื่อสถาบันราชประชาสมาสัยเป็นผู้จำหน่าย ควรมีโครงการเสริมทักษะชีวิตในการให้ความรู้ การอบรม การใช้ชีวิตอย่างไรให้มีความสุขโดยเชิญพระมาอบรม/สอนการปฏิบัติธรรม ควรนำผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ให้มาอยู่ที่อาคารผู้สูงอายุชั้นล่าง แล้วหาผู้ดูแลมาช่วยดูแล ส่วนชั้นบนให้ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง จะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรให้สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน โดยนำผู้ที่ดูแลตนเองได้ดีมาช่วยเหลือผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และควรให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนในการดูแลตนเอง เพราะเมื่อไม่ใส่ใจในการดูแลสุขภาพของตนเองจะทำให้เกิดความพิการมากขึ้น

Thesis Title An Effect of Self Care and Social Support towards Quality of Life of Aged People with Leprosy Related Disability in Raj Pracha Samasai Institute Community, Samut Prakan Province

By Mrs. Supayada Sangsomruang

Identification No. 526010

Degree Master of Social Work (M.S.W.)

Major Integrated Social Welfare Policy

Academic Year 2010

ABSTRACT

The research “An Effect of Self Care and Social Support towards Quality of Life of Aged People with Leprosy Related Disability in Raj Pracha Samasai Institute Community, Samut Prakan Province” aimed to study quality of life, self care behaviors, social support and the factors that affect the quality of life for elderly People with Leprosy Related Disability. It was quantitative research. The samples consisted of 360 of elderly People with Leprosy Related Disability living in the community of Raj Pracha Samasai Institute Community, Samut Prakan Province with statistical analysis software package SPSS for window using descriptive statistics; percentage, standard deviation, and statistical analysis to test the relationship between variables in Multiple Regression Analysis. The results of the study are as follows :

The samples of this study were slightly male rather than female, 71-years old in average, married and remain with the spouse. They were Buddhists and graduated in grade 4 from elementary school at most and generally unemployed. Sources of income came from government allowance that was enough with none left for saving. Their most common diseases were hypertension. Most of them stayed alone under daily assistance of care taking workers.

For Self-caring, most of them sometimes completed all 5 food groups eating and deeply sleeping at least 6 hours per day with regularly exercise and water drinking without alcoholic beverage and smoking.

For Social Support, they mostly got financial aid, daily news or update information, and mental when facing life problem from state representative. They also received praising and admiring from friends/neighbors rather than any other.

For quality of life which was composed of six components : health, physical, mental, social relationships, social environment, and overall health. It was found that many of them were in the mid-level for all elements.

The result of the Multiple Regression Analysis of variable correlated with the quality of life of many elderly People with Leprosy Related Disability found that five independent variables associated with a variable were in the mid-level and all independent variables could explain variation as percentage 26.7 ($R^2 = .267$). Five variables affected the quality of life for elderly People with Leprosy Related Disability in significant statistical were income, self-reliance, physical environment, self-care, and social support from friends.

Findings from this research, researcher has policy suggestions to transfer the 12 welfares of the Department of Disease Control, Ministry of Public Health to Ministry of Social Development and Human Security/ local government organizations to oversee the rehabilitation of People with Leprosy Related Disability to be treated as people with other health conditions related disabilities. For practical suggestions, Raj Pracha Samasai institute community should encourage many elderly People with Leprosy Related Disability to earn a living. Survey should be conducted to find their preference careers. Products selling should be done through dealers or under Raj Pracha Samasai name. Life skill enhancement project should be carried out through distributing knowledge or training "how to live happily". A priest should be invited to train and introduce them the Dharma practice. The elderly who could not take care of themselves should be moved to the ground floor of the building under assistance of care taking workers while those who could do so should move to the upper one. Community members should be encouraged to help each other. Those who are able to do well self care should help those who are not. The elderly with Leprosy Related Disability should be provided with self care knowledge to prevent further disability.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตา กรุณาจากคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ตลอดเวลาในการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์นิภา ส.ตุมรสุนทร ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนิจ นิจอรรถชัย กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ชัตติยา วรรณสุต อาจารย์ ดร. ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล และ อาจารย์ ดร.จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการแนะนำ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขและเสนอแนะเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้ศึกษา ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่ได้เป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และคุณธรรมแก่ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การงานอย่างมีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติ ดังปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม”

ขอขอบพระคุณมูลนิธิรวมมิตรไทยที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณท่าน ผู้อำนวยการสถาบันราชประชาสมาสัยที่อนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการนำผลที่ได้ไปใช้เชิงปฏิบัติจริง และขอขอบคุณ หัวหน้าการศึกษานอกโรงเรียนตำบลบางหญ้าแพรก ประชาชนชุมชน และรองประธานชุมชน ตำบลบางหญ้าแพรก และผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนและครอบครัวอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำผลที่ได้ไปใช้เชิงปฏิบัติจริง และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้ถ้าหากขาดผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนทุกท่าน ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบูรณาการนโยบายสวัสดิการสังคม รุ่นที่ 16 และรุ่นที่ 17 ทุกท่าน ซึ่งเป็นกำลังใจให้อยู่เสมอ

ขอขอบคุณสามีและลูก ๆ ที่คอยให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ ประการสุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออู๋ แซ่เอี้ยว และคุณแม่จู้ แซ่เอี้ยว ผู้มีพระคุณอย่างสูง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีคุณค่าหรือเกิดประโยชน์อันใด ผู้ศึกษาขอมอบคุณงามความดีนั้นให้แก่ผู้มีพระคุณที่กล่าวมาข้างต้น

ศุภญดา แสงสมเรือง